

amb la publicació de La redacció de "L'Esprit" de Francesc Viver ("Catalunya", núm.14, 30-VII-1903, ps. 64-68), paròdia del Modernisme més progressista, amb suficients referències com per pensar que allò que hi ha darrera de "L'Esprit" no és altra cosa que "L'Enderroch". En la caricatura es reconeixen alguns detalls de la descripció del grup republicà que fa Miquel de Palol, un dels seus integrants, a Girona i ja, Barcelona, Ed. Pòrtic, 1972, p.74.

412- Durant 1902 "Vida" parla diverses vegades de "Montserrat", sempre elogiosament. Jordi Castellanos també apunta una relació amb "Catalunya Artística" durant l'any en què "Catalunya" encara no existeix (CASTELLANOS, Raimon Casellas..., op. cit., volum II, p.10). No és fàcil de resseguir, però.

413- S'observa en articles com Progrés i tradició de Tomàs Aumallés, en què es repeteix la típica idea que no hi ha evolució sense lligam amb el passat i per tant sense cristianisme (Tomàs AUMALLÉS I PRAT, Progrés i tradició, "Vida", núm.6, 13-IV-1902, ps. 82-84; núm.7, 27-IV-1902, ps.98-99). L'escrit és una rèplica a un altre que apareix pocs dies abans a "L'Enderroch" amb el mateix títol i en el qual es dubta que el progrés sigui compatible amb el tradicionalisme cristià (A. BALARI, Progrés i tradició, "L'Enderroch", núm.5, 1-IV-1902, ps.50-51). Francesc Viver repeteix idees semblants a les d'Aumallés però amb una orientació més integrista. Arriba a dir que si l'esperit modern (liberalisme, racionalisme, materialisme) triomfa i endemonia la pàtria, els catalans no es podran considerar altra cosa que "fills d'una prostituta" (F. VIVER I PUIG, Catalunya, "Vida", núm.13, 30-VII-1902, p.210). També són signifi-

catives les paraules del diputat provincial Sr. Llo-sas, reproduïdes d'"El Deber" d'Olot ("Vida", núm. 34, 15-VI-1903, p.158):

"Va és el propòsit d'afirmar que la tradició és incompatible ab el progrés i ab la llibertat, quan precisament, és la tradició la font abundosa que raja dolls del progrés que fa als pobles felissos, y de la llibertat que ls engrandeix (...). Això no té volta de fulla: no.s pot posar en tela de judici que la tradició és cada dia més rica y creix son tresor de edat en edat. Afegint doncs l'experiència d'avuy a l'experiència de demà, se realisa per medi de la tradició un verdader progrés, que per ésser fill de l'experiència és segura garantia de veritat y de perfeccionament."

- 414- S'insinua almenys en la presentació del setmanari carlí "El Tradicionalista". Tot i les reserves, es destaca que treballi per Déu i per Catalunya i se'n celebra l'aparició ("Vida", núm.29, 30-III-1903, p.158).
- 415- Josep BERGA I BOADA, Sobre.l Modernisme en l'art, "Vida", núm.5 (23-III-1902), ps.66-67; núm.6 (13-IV-1903), ps.84-85; núm.7 (27-IV-1902), ps.100-102; núm.8 (10-V-1902), ps.114-117; núm.9 (29-V-1902), ps.130-131. Rafael Gay complementa, des del punt de vista literari, les idees de Berga i Boada a Sobre modernisme, "Vida", núm.3 (23-II-1902), ps.36-38. La restricció condueix ara a una associació als trets més típics del simbolisme a partir del model francès.
- 416- Marian Vayreda, "Vida", núm.26 (febrer 1903), p.18.
- 417- Josep POU I BATLLE, El beat Ramon Llull i la filosofia nacional de Catalunya, "Vida", núm.15 (30-VIII-1902), ps.260-263.
- 418- Premsa, "Catalunya", núm.1 (15-I-1903), p.46.

- 419- Els cinc articles reproduïts són els següents: un sobre Verdaguer en què s'expliquen diverses anècdotes d'infantesa i se'l col·loca en la tradició exemplar (*ibid.*, ps.46-47); un d'Alzina i Melis sobre la importància del diccionari de mossèn Alcover (Prempsa, "Catalunya", núm.2, 30-I-1903, p.95); un sobre ortografia catalana que s'insereix en la polèmica de l'època al voltant del tema (Prempsa, "Catalunya", núm.3, 15-II-1903, p.142); un de Francesc Viver sobre els problemes de manca de selecció i professionalitat en la literatura catalana (Prempsa, "Catalunya", núm.7, 15-IV-1903, p.335); i el de Masó, sobre qüestions de lligam entre art i moral (*ibid.*, ps.335-336).
- 420- Actualitats, "Catalunya", núm.14 (30-VII-1903), p. 84.
- 421- Santiago Masó i Valentí, germà de Rafael i redactor de "Vida", no arriba a col·laborar a "Catalunya", però també és company de tots ells a l'Acadèmia Catalanista de la Congregació.
- 422- Francisco VIVER, La redacció de "l'Esprit", art. cit. El debat transcorre entre crits i discursos inflamats. Com aquesta arenga que deixa anar un dels assistents:

"-Quina ciutat més ensopida la nostra: sembla mentida que no s'obri un bosc de brassos per abraçar als coratjosos defensors de l'idea redemptora. Oh l'egoisme i la burriqueria! Pensar que som dels escassos qu'axequem la bandera verament tradicional, fundament patriòtica, braument arborada per nostra sencer amor i ferventa adoració a la justícia, a l'art de les lletres!; desperteu-vos i mireu-nos de cap a peus: som els trevalladors, els boigs, els somiadors, els atletes de l'art que volem capgirar el món, fer esplendir l'esprit i cantar un himne sant a la venerable ciència qu'ens atrau i a la gaia

poesia qu.ens enlluerna. Encaxeu am nostres mans germanes, desensopiu-vos i que siguin nostres cants fermes i mascles: demostrem que.ns ha alletat la gran, la estimada, la poderosa pàtria quins almogàvers varen fumar en son cau matex la supèrbia dels gata-maules dels grecs; la pàtria que pintà un jorn a les esquenes dels pexos de tots els mars, les barres d'Aragó; la pàtria qu.avui resucita gloriosa i és saludada febrosament pels catalans de bona fusta. Sembla mentida, sers mahlaltissos, tanta sanc freda, sembla mentida tanta metallisació i brutalitat! (...) Sembla mentida, sembla mentida, sembla mentida!!

Ja la vàrem tenir armada. Moviment en tot l'auditori, fins en els profans; crits de Els Segadors, picaments de mans... L'administrador fora de si rebaté els dits sobre les tecles del piano, ensemps qu.ajudava als companys que s'adressaren rebents, i resonava un imne inspirat, l'imne de Els Segadors, entonat amb el coratge d'una joventut fundament sèria i convensuda dintre l'abundància de bon humor i broma."

Al final, en acabar la sessió, mentre el director i l'administrador es queden a parlar per veure si encara hi ha viabilitat econòmica per treure al carrer algun número més, els altres continuen discutint "am veu esbalotadora sobre la supressió de la h, lletra temible que.ls tenia a tots fets unas fúries".

423- El 1902 se'n parla a "Vida" com a "nostre estimat redactor" (núm.12, 15-VII-1902, p.207). La primera col.laboració a "L'Enderroch" és del mes de març de 1902.

424- Sobre aquesta autojustificació vid. El vagabund, segon volum de la trilogia Entre la terra i els núvols, en què parla de la relació d'Innocenci Aspriu -l'alter ego de l'autor- amb els redactors de "Llum", el nom que adopta "Vida": "Com a cristià -diu en un fragment-, allò que es diu un bon cristià, no els mereixia pas gaire confiança, Innocenci.

Ho era més de nom que de fets" (Prudenci BERTRANA, El vagabund, dins Obres completes, Barcelona, Ed. Selecta, 1965, p.406).

425- Prudenci BERTRANA, Discurs-memòria, "Catalunya", núm.24 (30-XII-1903), ps.542-545. Una agonia apareix a "Catalunya", núm.2 (30-I-1903), ps.78-80. Marfany qualifica les tres narracions de Bertrana a "Catalunya" de "*més que pagesívols*" i, per tant, properes a un ruralisme més aviat manso (MARFANY, Reflexions sobre Modernisme i Noucentisme, art. cit., p.57). Potser és el cas d'Un arròs a sa fosca, que és on apareixen més elements costumistes, però no de les altres. I encara és un costumisme matisat, que insinua altres coses.

426- "Vida", núm.25 (30-I-1903), ps.14-15:

"Ha sortit el primer nombre del periòdic quinzenal «Catalunya» qu'anunciàvem dies en-rera. És una revista sèria, variada i digna del moviment literari de casa nostra. Una de les seccions que trovem més encertades és la de Prempsa, revista de periòdics en quina es dona a conèixer lo més interessant que aquets contenen, en política i en literatura i ciències, no acontentant-se la redacció am la descansada feina d'endossar sumaris més o menys comentats, sinó reproduint els articles que s'ho merexen, almenys en sos punts principals.

Lo que hi trovem a mancar és una crònica que, sense semblar noticiam de diari, sigui una miqueta més concreta i detallada que la que ns ofereix l'esmentada publicació en ses actualitats. No volem dir que comentaris per l'estil no ls saborejem am fruïció; la franquesa, bon criteri i independència que s'hi respira ens plauen moltíssim (...).

S'hi llegexen al peu dels articles i de les poesies, les firmes de verdaderes notabilitats de la terra.

Té en preparació un llibre de versos del novell mestre en Gai Saber M. Costa i Llobera, per a repartir entre ls suscriptors (...)

En la secció de Premsa inserta un tros de treball que, amb els materials que ns va proporcionant de viva veu un amic íntim de joventut de Mossèn Verdaguer, tenim en curs de publicació en nostre modest quinzenari. Agraïm del fons de nostre cor aquesta deferença i tan de bo que tothom s'hi fixés una mica en aquest estudi del gran poeta, que provinent de bones deus per força ha de resultar interessant i simpàtic.

Déu concedeixi als redactors de «Catalunya» molts anys de vida per a emprar-los en semblants obres».

L'anunci de "dies enrera" és a "Vida", núm.24 (15-I-1903), p.397:

"Avui deu haver comensat a publicar-se a Barcelona una nova revista de literatura anomenada «Catalunya». Si la veiem ja.n donarem compte."

427- "Vida", núm.28 (15-III-1903), p.61. El comentari és signat per J. Montserrat i fa referència als sis poemes de Quinta d'arrabal. Josep Pla considera que Carner "fou l'oracle (...) i el director d'orquestra de tot aquest petit món gironí" (PLA, Prosperitat i rauxa..., op. cit., p.561). Els prejudicis de Francesc Viver es constaten en una carta que tramet a Rafael Masó en la qual li recomana que escrigui poesia per als Jocs Florals a celebrar properament, però li dona un consell ben curiós:

"No obstant t'encarrego que no neulegis massa, car la poesia a la dernière, no és compresa en tota sa virtualitat per al comú dels mortals."

428- Així ho afirma almenys Xavier Viura a Revista de revistes, "Lo Pensament Català", III (1902), p.343. També té dos poemes a "L'Enderroch" pel fet d'haver-se emportat la flor natural amb el recull Seculars i el premi de la Lliga Catalanista amb Rondalla de sanch en els Jocs Florals que el 1902 organitza la

revista. Els prejudicis desapareixen -encara no hem arribat a 1903- quan hi ha premi i projecció pel mig. Surten publicats en el núm.8 (maig-juny 1902), ps.94-95 i 101-105.

429- Són el següents:

- * Del sí d'un gorg soliu, núm.4 (9-III-1902), p.56.
- * Fidelitat, núm.7 (27-IV-1902), p.103.
- * Gratitut, núm.14 (15-VIII-1902), p.231.
- * Flors d'hivern, núm.21 (30-XI-1902), ps. 341-343.

430- Rafel MASÓ I VALENTÍ, "Branques mortes" d'en Eveli Dòria i Bonaplata, "Vida", núm.5 (23-III-1902), p. 68. Els altres articles catalogats són:

- * Tres dies de presó, núm.3 (23-II-1902), ps.42-44; núm.4 (9-III-1902), ps.57-60; núm.7 (27-IV-1902), ps.105-107. Escrit conjuntament amb el seu germà Santiago.
- * Les banderes alegres, núm.12 (15-VII-1902), ps.199-201.
- * Girona en la exposició d'Art Antic, núm. 18 (15-X-1902), ps.293-297, núm.19 (30-X-1902), ps.308-311.
- * L'art a Girona, núm.24 (15-I-1903), ps. 395-396. Signat amb les inicials R. M.
- * Un erro moral i artístich, núm.29 (30-III-1903), ps.69-75.

A més dels següents poemes:

- * Tardorencia, núm.2 (8-II-1902), p.13.
- * En la primera fulla de l'àlbum d'un amic, núm.6 (15-IV-1902), p.89.
- * Plany, núm.11 (30-VI-1902), p.182.
- * La vaca escapada, núm.22 (15-XII-1902),

p. 365.

* A passavolant, núm. 23 (31-XII-1902), ps. 375-376.

* Les dugues hòsties, núm. 27 (28-II-1903), p. 37.

* Cinc dies de pluja!..., núm. 32 (15-V-1903), ps. 123-124.

431- "Recorts als Srs. Bru y als de ex-«Vida»", demana Bofill a Masó en carta de 3 de gener de 1906.

432- Aquesta predilecció per Girona influeix en altres amics. Per exemple Maria Antònia Salvà, que a propòsit dels tres sonets escriu a Masó el 22 de novembre de 1907:

"Oh! Com se'm representa de bella, d'interessantíssima, la seva Girona ab aquell obs-tinat amor que eternament espera a Carlemany, tal com la ns ha mostrada el nostre estimat Carner!"

433- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Coses gironines. Evocació mortuòria, "La Veu de Catalunya" (17-XI-1906). Jordi Castellanos detalla fil per randa cadascun dels trets decadentistes del text i arriba a la conclusió que *"hi palpita, diria que quasi literalment, la suggestió de la Bruges de Rodenbach"* (Jordi CASTELLANOS, "Girona-la-morta". Notes sobre un intent de mitificació decadentista, "Presència", XV, núm. 50, octubre 1979, ps. 24-27).

434- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Esparses d'un bonhome. El fret negre de Girona, "La Veu de Catalunya" (30-XI-1905). És un dels quatre poemes de la sèrie Gironines, guanyadora del premi de l'Ajuntament en els Jocs Florals de Girona de 1905. Els altres tres són Els vells a la festa, Glosa infantívola i A la Mare de Déu de la Bona Mort, tots ells de temàtica i

tractament semblants, i amb el fred com a tema recurrent.

- 435- Vid. infra., ps.504-508. Castellanos també constata que els textos sobre Girona contenen "*aquell punt de decadentisme que no deixa de sorprendre en el Carner de 1906*" (CASTELLANOS, "Girona-la-morta", ..., art. cit., p.26).
- 436- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Coses gironines. Les voltes, "La Veu de Catalunya" (8-XI-1906).
- 437- CARNER, De la província, art. cit.
- 438- és la interpretació que finalment dóna Castellanos en generalitzar sobre la narrativa carneriana (CASTELLANOS, Josep Carner i la literatura narrativa, art. cit., p.42).
- 439- Més endavant, en un text de 1935, el propi Vallès confirma que Masó era blanc de la burla dels amics sobre le tema: "*Rafael Masó era un enamorat amb passió de les pedres velles de Girona. Això motivà un seguit d'escarafalls nostres respecte al barbut aprenent d'arquitecte*" (citada per OLLER, La poesia de Rafael Masó, op. cit., p.15).
- 440- Fins fa poc l'estudi d'aquesta tercera via era gairebé verge. Només esmentar un article a la premsa local amb motiu de la mort de Carner: "ALOT", El poeta Josep Carner, "La Garrotxa", núm.1599 (27-VI-1970). El llibre de Ramon Grabolosa Olot, en les arts i en les lletres, Barcelona, Ed. Dirosa, 1974, parteix d'errors tan greus com la confusió amb Josep Carner-Ribalta. Darrerament, Margarida Casacuberta i Lluís Rius han començat a situar les coses en la perspectiva adequada gràcies al seu llibre Els Jocs Florals d'Olot (1890-1921), op. cit., en el qual, a partir del pretext del certamen literari, s'analit-

zen les circumstàncies que fan que Olot pugui ser utilitzat interessadament com a model de tradició.

- 441- Vid. la carta oberta sobre el tema que publica a "Revista Olotina", núm.8 (5-XI-1905), p.243. O bé L'ensenyansa del catecisme en castellà, "El Montanyench", núm.8 (30-XI-1902), ps.1-2.
- 442- Els textos teòrics més significatius que resumeixen el seu pensament polític són Catalanisme "Sanch Nova", núm.69 (20-X-1901) p.556; Olot y el catalanisme "Sanch Nova", núm.76 (8-XII-1901), ps.620-621; i La rahó d'ésser del catalanisme, "El Montanyench", núm.6 (16-XI-1902), ps.1-2. Quant a les polèmiques, vid. Ramon MATA, Carta oberta. Sr. D. Joseph Gassiot, "Sanch Nova", núm.15 (7-X-1900), ps.115-116. Li discuteix algun aspecte de la seva concepció del catalanisme, malgrat que predomina la concordança. La contesta de Gassiot és un bon resum del seu ideari (Joseph GASSIOT I MAGRET, Contestació, "Sanch Nova", núm.16, 14-X-1900, ps.124-126).
- 443- A més, amb un article dedicat a Cambó (José GASSIOT, A don Francisco Cambó y Batllé, "La Catalunya", núm.165, 3-XII-1910, ps.764-765). és un dels inscrits en el Congrés de Govern Municipal de 1909, patrocinat per la Lliga.
- 444- Incorpora la dedicatòria a Joseph CARNER, L'incomparable Joseph Gassiot, "Catalunya", núm.35-36 (novembre-desembre 1904), ps.40-42:

"Amich Josep Gassiot: No fa pas molt qu'hem viatjat plegats. En una estació valenciana -te'n recordaràs bé- pujaren al vagó una matrona, tres donzelles y una nina. Éram tres homes en el vagó y ocupàvam tres angles; la matrona s'assegué en el quart. La nina, que volia veure el bell paysatge, cercà ab desperta mirada quin seria l'ocupant d'angle que «fes més cara de bo». Y sens vacilar,

s'assegué resolta a la teva falda.

*Oh, amich Gassiot! Tu qu.ets Bo, escolta
l.història lamentable dels Nyanyos; la Bondat
és l'única afirmació del món."*

Sobre el viatge d'ambdós a Madrid, vid. infra.,
p.466.

- 445- Ibid. Al final afegeix un poema amb motiu del casament de l'amic: Epitalami de les Noces d'En J. Gassiot y Na Matilde Llorens. L'única col.laboració seva en la revista és la glossa necrològica de Marian Vayreda (Joseph GASSIOT Y MAGRET, Marian Vayreda, "Catalunya", núm.3, 15-II-1903, ps.97-99).
- 446- Vid. la ressenya elogiosa del primer número a "El Montanyench", núm.16 (25-I-1903), p.3.
- 447- Joseph CARNER, Fajolar, "El Montanyench", núm.13 (4-I-1903), p.2 (número extraordinari de cap d'any); i D'en Vayreda, "El Montanyench", núm.20 (22-II-1903), ps.5-6 (número dedicat a Vayreda). En ambdós casos coincideix en l'índex amb Gassiot i Devesa. L'article d'Emili Vallès és Federalisme y Catalanisme (1901), art. cit. Loreto Busquets no inclou el poema de Carner en la seva edició de textos dispersos fins a 1903 (vid. Jaume AULET, Els textos primerencs de Josep Carner. Un petit complement, art. cit.).
- 448- "Leandre MONTAGUT", [Octavi PELL I CUFFÍ], Des de la Ciutat: "Els fruits saborosos", poesias de micer Joseph Carner, "Revista Olotina", núm.30 (1-IV-1906), ps.484. I en un altre moment (ibid.):
- "Y el jove poeta era com un visitant ri-
ller que venia a dir-vos sos cants y s'entor-
nava ab una flor o una cinta, el recort
d'unas flayras joyosas y ab unas amistats
amables que li deyan arrevèurer."*
- 449- A propòsit de la publicació de diversos poemes seus en el número 35-36, dedicat a la capital de la Gar-

rotxa. Sobre la mínima relació familiar de Bofill i la ciutat vid. MANENT, Jaume Bofill..., op. cit., p.12.

- 450- Rafel MASÓ Y VALENTÍ, Un llibre i un mot, "El Deber", núm.474 (20-I-1906), ps.40-41. A propòsit de la publicació de Ramellet a Maria Inmaculada en son any jubilar, 1904-1905. L'article és reproduït de "Diario de Gerona".
- 451- Gumersinda MATA, El comte Mas-Oliver, "Catalunya", núm.26 (febrer 1904), ps.61-64; Cels GOMIS, Un di-jous sant a St. Esteve de Bas, ibid., ps.67-75. Amb anterioritat Sara Llorens publica alguna llegenda recollida de la memòria oral olotina (Sara LLORENS Y CARRERAS, Llegenda de santa Lena, "Catalunya", núm. 22 (30-XI-1903), ps.459-463.
- 452- Sobre el paper de Carner en els jocs d'Olot entre 1901 i 1906 vid. supra. ps.394-395.
- 453- vid. també "Oleguer RECÓ", [CARNER], D'Olot. Fajol marçit, "La Veu de Catalunya" (17-IX-1906). El fajol torna a ser el tòpic de la comparació i el que, com en el cas de Girona i la mort, dóna origen a tota mena de bromes (vid. supra. p.394). Emili Vallès, per exemple, en té prou d'esmentar "aquella fajolenc-a vila" per tal que Rafael Masó l'entengui (carta de 4 de setembre de 1904). Masó mateix afirma que "els d'Olot són una gent com el seu fajol. Baxets, baxets, baxets, que vol dir humils, blancs, blancs, blancs, que vol dir, tot cor" (MASÓ, Un llibre i un mot, art. cit., p.41).
- 454- Sobre el paper que es concedeix a la figura de Marià Vayreda vid. infra. p.574. El número monogràfic conté un comentari de Joaquim Ruyra a Records de la darrera carlinada.

- 455- Joan LLIMONA, En Joaquim Vayreda, "Catalunya", núm. 35-36 (novembre-desembre 1904), p.59
- 456- Segons es desprèn de la carta de Jaume Bofill a Margarida Bofill d'onze de gener de 1906. El poema esmentat apareix a "Catalunya", núm.39 (15-II-1905), ps.56-57, i passa a ser un dels diversos que Carner li dedica en els dos llibres de sonets. Sobre l'amistat existent vid. també "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. Història veritable, "La Veu de Catalunya" (9-VIII-1905).
- 457- Segons Albert Manent, Antoni Rubió i Lluch li proporciona una carta de recomanació per al catedràtic Julián Ribera (MANENT, Josep Carner, op. cit., p.34). Un apartat de la seva biografia està dedicada a Relació amb els escriptors en llengua castellana (ibid., ps.147-149). Quan comunica a Serra i Pagès el seu viatge de 1903 en carta de 30 de maig ("Aquí que hago/ A Madrid a hacer el vago", li diu entre altres coses) li afegeix: "Sap què podria fer? Envi-him presentacions per algun savi de Madrid, que l'aniré a veure."
- 458- Actualitats, "Catalunya", núm.11 (15-juny-1903), p. 517. Des d'allà escriu el 12 de juny una carta a Jaume Bofill en què diu que no trigarà gaire a saludar-lo. El dia 20, segons comunica a Rossend Serra i Pagès, ja ha tornat. Ho corrobora la nota humorística a Actualitats, "Catalunya", núm.12 (30-VI-1903), p.565:

"Ens ha visitat D. Joseph Carner (de Madrid) que parla un català de Ribagorça, y ens ha dit entre altres cosas, qu. a Madrid hi ha saludat a nostre excelent amich D. Enrich Arderiu y que no ha anat a l'enterro d'en Núñez de Arce, malgrat haver-se-li ofert una cinta."

Quant al segon viatge, Carner comunica el 22 de setembre de 1904 a Rafael Masó que se'n va cap a Madrid al cap de tres o quatre dies. La carta següent és del dia vint-i-nou, ja des d'allà. El que no diu és el temps que s'hi està.

459- El seu article La rabó d'ésser del catalanisme, art. cit., és signat a Madrid el 8 de novembre de 1902. En la correspondència que Carner manté amb Serra i Pagès des de la capital es confirma que Gassiot-fanàtic de sarsueles com Abanicos y panderetas-l'acompanya a diversos llocs.

460- La carta a Serra i Pagès de 22 de juny completa la informació. Vid. MEDINA-ROVIRA (eds.), Cartes de Josep Carner a Rossend Serra i Pagès, art. cit.

461- Expressió usada a "Catalunya", núm.13 (15-VII-1903), p.35, just en retornar del primer viatge. En la secció de Premsa reproduïxen diversos articles, el primer dels quals durant els mateixos dies que Carner és a Madrid. En una de les postdates de la carta a Bofill de 12 de juny fa aquesta demanda als seus companys:

"Als de «Helios» envieu-los tots els números de «Catalunya» des del II, qu.ells m'han entregat tota la col.lecció."

462- José CARNER, El color nacional, "El Globo", núm. 10.045 (16-VI-1903), reproduït a Premsa, "Catalunya", núm.12 (30-VI-1903), ps.568-569; José CARNER, Cuento de lobos, "Helios", núm.7 (octubre 1903), ps.276-282. Una investigació més exhaustiva segurament permetria recuperar més material dispers.

463- Segons "El Poble Català", Andrés González Blanco en publica una ressenya a "Nuestro Tiempo" ("MENUT", Menudall, "El Poble Català", núm.9, 7-I-1905, p.2).

464- Juan VALERA, [Discurs], dins En Valera y el regiona-

lisme, "Catalunya", núm.13 (15-VII-1903), ps.35-41. En nota indiquen que "*per tractar-se d'un dels escriptors castellans més genuïns y recomanats, creyem del cas reproduir els principals fragments de son treball*" (p.35). Més endavant, ja sense el precedent dels viatges, també s'editen coses de Cervantes i de Gabriel y Galán.

- 465- Presentació a Miguel de UNAMUNO, Sobre el Modernisme, dins Actualitats, "Catalunya", núm.42 (30-III-1905), p.55. La sortida de to deu ser motivada per la promesa incomplerta de trametre algun original per a la revista. Carner ja li demana un article en carta de 2 de maig de 1903 i Unamuno li promet unes quartilles sobre literatura catalana que mai no fa efectives (vid. Albert MANENT, Cartes de Josep Carner a Miguel de Unamuno, "Cuadernos Hispanoamericanos", núm.412, octubre 1984, ps.47-54; o la nova edició de Carles BASTONS I VIVANCO, Carner i Unamuno, dins Miscel·lània Joan Gili, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, ps.93-110). El juny de 1903 ja li reproduïxen Fertilidad de ideas, en aquest cas extret d'"Hispania" (Prempsa, "Catalunya", núm.11, 15-VI-1903, ps.521-524). Sobre el tracte entre ambdós intel·lectuals, a part de la doble edició de l'epistolari, vid. Albert MANENT, Miguel de Unamuno i Josep Carner entre el "Mite de l'Espingarda, dins Literatura catalana en debat, op. cit., ps.9-20. No sembla, però, que, almenys fins a 1907, Unamuno sàpiga gaire qui és Carner. Així es desprèn del retret que li llancen des d'"El Poble Català" per ser un dels molts castellans que confonen el poeta amb el seu cosí Jaume, polític (De Política, Carner y Carner, "El Poble Català" (21-XI-

1907), p.1:

"Un home com Unamuno n'estava tant segur, que en una carta que escrigué temps endarrera a un amic seu de la nostra capital, li deia referint-se als discursos d'en Jaume Carner al Congrés: "Leyendo los discursos de Carner recuerda uno de sus sonetos...""

La tercera de les cartes editades per Albert Manent i Carles Bastons -ja de 1911 tal i com demostra Bastons- fa pensar que alguna mena de confusió hi ha: Unamuno la tramet al polític quan, de fet, ha d'anar dirigida al poeta.

466- Actualitats, "Catalunya", núm.39 (15-II-1905), p.64.

La ressenya és signada per Enric Paz.

467- José CARNER, Los premios Nobel en 1905, "La Hormiga de Oro", XXII, núm.13 (1-IV-1905), ps.198-199. Els arguments queden una mica en funció del tipus de revista en què apareix l'article. Des de "Catalunya" també es reacciona sarcàsticament contra la concessió del premi, però, d'acord amb l'esperit de la publicació, se'n destaca la incongruència d'un professionalisme reservat a escriptors mediocres i, a més, espanyols (Actualitats, "Catalunya", núm.42, 30-III-1905, p.48):

"ECHEGARAY O UN ESPANYOL COBRANT. En aqueix pahís de duelos y quebrantos y gestos avinagrados, ple de cessants badallayres y coristes ab cotó fluix a les pantorrilles, és una cosa tan extraordinària veure que hi ha un qui cobra, que fins s'hi conmoven el Rey y la Guerrero; y tot un poble brasseja en deliri. A Espanya tothom té inglesos, y no més l'Echegaray té suechs. Val la pena haver escrit Manchas, Galeotas y Escalinatas! Oh Echegaray, «hidalgo» espanyol! Dus perilla romàntica, però firmas recibos."

468- "Oleguer RECÓ", [CARNER], En Maura a Valldemossa, "La Veu de Catalunya" (11-VII-1906).

- 469- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. Una penya d'aborrits, "La Veu de Catalunya" (3-VII-1905). A propòsit d'una trobada d'intel·lectuals castellans.
- 470- Ibid. Els altres articles on apareixen aquestes mateixes consignes són: Joseph CARNER, La cansó insinuadora, "La Veu de Catalunya" (2-IV-1906); Joseph CARNER, Castella endins, "La Veu de Catalunya" (24-X-1906) i Joseph CARNER, Ens tornem bons, "La Veu de Catalunya" (11-XII-1906). Completa la sèrie "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. Fa "Oro", "La Veu de Catalunya" (19-VII-1905).
- 471- Així ho fa saber Jaume Bofill a Rafael Masó en carta d'11 d'octubre de 1907:

"En Carner és a Madrid. No tornarà fins pel maig. Vol fer oposicions a una càtedra de literatura d'institut català."

Les cartes que durant l'estada tramet a Bofill completen la informació. Per exemple la de 15 d'octubre en què li comunica que:

"Les oposicions se deuran fer pel febrer. Llegeixo molt: fins he llegit en Menéndez Pidal, qu.és la més seca y àrida criatura que may sigui nada. Després d'un home aixís cal agafar el Bocaccio o el Rabelais."

Aquesta és l'estada que evoca Federico García Sanchiz a Noticias de José Carner, "La Vanguardia Española" (27-IX-1962), p.15. Per això, quan Carner dedica el seu article a l'escriptor madrileny fa constar que l'amistat és molt recent (vid. José CARNER, Federico García Sanchiz, "La Cataluña", núm.7, 16-XI-1907, p.8). La nota de García Sanchiz a "La Vanguardia Española" informa sobre les activitats durant aquest nou desplaçament. Significativament, una de les coses que ressalta és que "no se

mezcló, sin embargo, en los cenáculos".

- 472- CARNER, De l'acció..., art. cit. Segons Josep Ma de Sagarra i a propòsit d'aquests anys, "hi havia aleshores, entre els qui se sentien més addictes a Josep Carner, una mena de chauvinisme que feia mirar amb un cert desdeny les lletres castellanés" (SAGARRA, Memòries, op. cit., p.1150). El punt àlgid de la polèmica amb Baroja és la carta oberta que li adreça, la qual és escrita també durant els mesos d'estada a Madrid (Joseph CARNER, Lletra a D. Pío Baroja, "La Veu de Catalunya" (18-XI-1907 / 20-XI-1907 / 21-XI-1907). La rèplica de l'escriptor basc apareix en el mateix diari el 26 de novembre.
- 473- Joseph CARNER, La "Casa de la Primavera" de G. Martínez Sierra, "La Veu de Catalunya" (5-XII-1907); Joseph CARNER, La poesia d'en Díez Canedo, "La Veu de Catalunya" (17-III-1908 / 19-III-1908 / 14-IV-1908 / 18-IV-1908). La sèrie es completa amb l'article ja esmentat dedicat a García Sanchiz, que també és de finals de 1907, i amb José CARNER, La poesia de Antonio Machado, "La Cataluña", núm.7 (7-XII-1907), ps.4-5. Són els mateixos autors de què parla en la conferència sobre Els poetes castellans moderns pronunciada el 28 de gener de 1908 a l'Acadèmia Catalanista de la Congregació.

NOTES CAPÍTOL 4

- 1- J. CARNER, Literatura patricia, "Catalunya", núm.13 (15-VII-1903), p.1. Deu anys més tard el mot encara reapareix, aplicat a Costa i Llobera, per tal de refrescar la mateixa oposició entre art refinat i art popular. Vid. La dignitat literària. Conferència donada per En Josep Carner a la Joventut Nacionalista el dia 2 de juny, "Catalunya", núm.295 (28-VI-1913), p.294.
- 2- "MENANDRUS", [CARNER], Ensaig d'una traducció noble de Molière, art. cit.
- 3- El fet que des d'aquest moment hi hagi pocs textos dispersos no recollits en llibre i que els dos volums esmentats tinguin una gran unitat interna és una mostra més de l'existència d'una única orientació. Cal tenir present també que la primera redacció d'algunes de les composicions d'Els fruits saborosos (1906) es remunta fins a 1904. Sobre el paper del llibre en

l'evolució carneriana *vid. infra.* ps.692-711.

- 4- En diversos casos, de components de la redacció, com és ara Parlant ab ella de Magí Sandiumenge ("Catalunya", núm.7, 15-IV-1903, ps.306-308) o L'aymada canta de Joan Llongueras ("Catalunya", núm.27, març-1904, p.53). Tot aquest número vint-i-set s'intitula De bellesa y amor, però el material que recopila és molt variat i, sovint, sense gaire relació amb el títol: des d'un capítol de La gent de mas Aulet (ps.5-10) de Ruyra als Goigs de Santa Maria Magdalena de Costa i Llobera (ps.81-83), passant per èglogues modernes de Josep Pijoan (ps.11-15) o un poema en occità d'Aufrêt Rottner (ps.33-34). Entremig també altres coses que se ceneixen millor al tema, però sense la col.laboració directa de Carner i amb la inclusió d'autors com Tristan Klingsor, que representen la superació del tractament romàntic. L'orientació que se li dona és més aviat classicitzant (fragments de Llull, traduccions de Llucià o fragments del Torquato Tasso de Goethe).
- 5- El catàleg complet dels col.laboradors d'ambdós números el conformen autors tan heterogenis com Shakespeare, Wagner, Miquel Ferrà, Miquel Costa i Llobera, Ramon Llull, Albert Roderich, Joaquim Ruyra, Jaume Bofarull, Antoni Mª Alcover, Mª Antònia Salvà, Maurice Maeterlinck, Antoni Muntanyola, Pau Piferrer, Josep Mª Tous i Maroto, Jean Paul Richter, Joan Llongueras, Catulle Mendès, Josep Lleonart, Llorenç Riber o els Stramps a llabor de la montanya de Montserrat i La filla del Carmesí del propi Carner.
- 6- Bécquer és presentat com a autor d'"*aquells versos que declamen de memòria certs cadets saltataulells y altres adolescents sentimentals*" ("Oleguer RECÓ", [CARNER], Una dona hermosa a Governació, "La Veu de Cata-

lunya", 13-VI-1906). Sobre Victor Hugo vid. "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. En Grilo, "La Veu de Catalunya" (19-II-1906).

7- Sobre aquest tema vid. infra., ps.553-557.

8- vid. supra., p.251.

9- Actualitats, "Catalunya", núm.2 (30-I-1903), p.89. La nota és atribuïble a Carner tot i que no vagi signada.

10- [Emili] VIAL·LÈS], Llibres, "Catalunya", núm.12 (30-VI-1903), p.574. En un altre moment, quan en una de les seves ressenyes musicals no sap com anomenar un pianista barceloní i no vol comprometre's gaire se'l treu del davant amb la qualificació de "modernista". Una mica rient-se de l'etiqueta i de la seva similitud a un calaix de sastre ("R. SIMÓN Y BRUNET", [VIAL·LÈS], Música, "Catalunya", núm.5, 15-III-1903, p.223):

"De pianistes grossos diuen que n'hi ha tres a Barcelona. Aquets tres nosaltres els classificariam dient-los-hi el pianista clàssich, el pianista romàntich y el pianista... a n'aquell com li direm?... Diguem-li modernista."

11- Miguel de UNAMUNO, Sobre el modernismo, dins Actualitats, "Catalunya", núm.42 (30-III-1905), ps.55-57.

12- Actualitats, "Catalunya", núm.17 (15-IX-1903), p.235. Amb aquests mateixos tòpics són retratats els pintors que, com Rusiñol, van a Mallorca a fer de les seves (Actualitats, "Catalunya", núm.3, 15-II-1903, p.136):

"La pobra Mallorca, si la amohinan gayre més aqueixos senyors de barret ample, pipa y pinzell, acordarà tornar-se isla volcànica y donar un susto serio."

13- Sobre aquesta narració vid. supra. ps.450-451. Fora de la revista hi ha altres exemples complementaris de caracterització burlesca del Modernisme per tal de reduir-ne els límits. Des de l'"apiadeu-vos dels